

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-
педагогічної
роботи

Ю.О. АІТІ ПАНТЕЛЕЙМОНОВ

2020 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Європейський Союз та політика сусідства

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський)
галузь знань _____ 29 «Міжнародні відносини»
(шифр і назва)
спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
(шифр і назва)
освітня програма _____ «Міжнародні відносини та регіональні студії»
(шифр і назва)
спеціалізація _____
(шифр і назва)
вид дисципліни _____ за вибором
(обов'язкова/ за вибором)
факультет _____ міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2020 / 2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

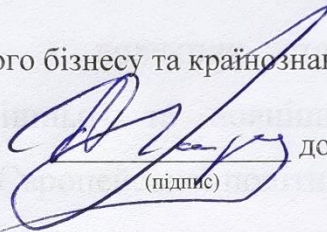
“28” серпня 2020 року, протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: кандидат історичних наук, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства Онацький Максим Юрійович.

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Протокол від «28» серпня 2020 року, № 1

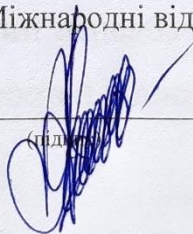
Завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

доц. Анатолій ПАРФІНЕНКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії»

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії»

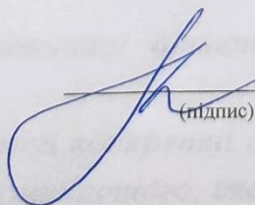

доц. Ганна ПАНАСЕНКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від “28” серпня 2020 року, № 1

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу:

доц. Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕ҇ДА
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Європейський Союз та політика сусідства» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою дисципліни – вивчення становлення інституційної структури і творення внутрішньо- та зовнішньополітичних процесів Європейського Союзу, зокрема Європейської політики сусідства (ЄПС)

1.2. В історичному контексті курс знайомить студентів з етапами становлення Європейського Союзу, включаючи аналіз зовнішніх чинників і внутрішніх змін як факторів розвитку інтеграційних процесів у Європі.

1.3. Кількість кредитів – 4

1.4. Загальна кількість годин – 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	-
Семестр	
7-й	-
Лекції	
32 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	-
Лабораторні заняття	
год.	-
Самостійна робота	
56 год.	-
Індивідуальне завдання – контрольна робота	
16 год.	-

1.6. Заплановані результати навчання.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до ОПІ:

1) загальні компетентності:

ЗК 2 – здатність до здійснення аналізу та критичного оцінювання політичних, культурних, економічних та соціальних явищ і подій;

ЗК 6 – уміння ідентифікувати та формулювати проблеми галузі міжнародних відносин;

ЗК 7 – здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевірених фактів.

2) фахові компетентності:

ФК 4 – здатність до аналітичної діяльності щодо зовнішньополітичного курсу країн та регіонів;

ФК 5 – здатність аналізувати конкретні ситуації міжнародних відносин на підставі історичного, дипломатичного, економічного та правового підходів.

Програмні результати навчання

ПРН 1 - здійснювати політичний огляд міжнародних подій та виявляти проблеми в міжнародних відносинах;

ПРН 2 – аналізувати геополітичне та гео економічне положення окремих держав світу та виявляти їх головні інтереси;

ПРН 3 – аналізувати зовнішню політику окремих країн та блоків країн.

Матриця компетентностей та програмних результатів навчання, які формуються під час вивчення навчальної дисципліни «Європейський Союз та політика сусідства» у відповідності до ОПІ

Шифр компетентності	Компетентності	Шифр програмних результатів	Програмні результати навчання
Загальні компетентності (ЗК)			
ЗК 2	<i>здатність до здійснення аналізу та критичного оцінювання політичних, культурних, економічних та соціальних явищ і подій;</i>	ПРН 2	<i>аналізувати геополітичне та гео економічне положення окремих держав світу та виявляти їх головні інтереси</i>
ЗК 6	<i>уміння ідентифікувати та формулювати проблеми галузі міжнародних відносин</i>	ПРН 1	<i>здійснювати політичний огляд міжнародних подій та виявляти проблеми в міжнародних відносинах</i>
ЗК 7	<i>здатність до</i>	ПРН 3	<i>аналізувати зовнішню</i>

	<i>абстрактного мислення, аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевірених фактів</i>		<i>політику окремих країн та блоків країн</i>
Фахові компетентності (ФК)			
ФК 4	<i>здатність до аналітичної діяльності щодо зовнішньополітичного курсу країн та регіонів</i>	ПРН 3	<i>аналізувати зовнішню політику окремих країн та блоків країн.</i>
ФК 5	<i>здатність аналізувати конкретні ситуації міжнародних відносин на підставі історичного, дипломатичного, економічного та правового підходів</i>	ПРН 1	<i>здійснювати політичний огляд міжнародних подій та виявляти проблеми в міжнародних відносинах;</i>

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

- Тема 1.* Цивілізаційні чинники європейської єдності.
- Тема 2.* Передумови та початок Європейської інтеграції (1945 – 1957 рр.).
- Тема 3.* Перехідний період Європейської інтеграції (1958 – 1969 рр.).
- Тема 4.* Розвиток Європейського співтовариства в 70-х – 80 х рр. ХХ ст.
- Тема 5.* Євроінтеграційні трансформації у 1990-х рр.
- Тема 6.* Особливості розвитку ЄС у ХХІ ст.
- Тема 7.* Європейська політика сусідства та особливості її реалізації.
- Тема 8.* Політико-правова система Європейського Союзу.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Обсяг у годинах											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		го	л	С	лаб.	інд.		с.р.	л	С	лаб.	інд.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Цивілізаційні чинники європейської єдності.	13	4	4			5						

Тема 2. Передумови та початок Європейської інтеграції (1945 – 1957 рр.)	13	4	4			5					
Тема 3. Перехідний період Європейської інтеграції (1958 – 1969 рр.)	13	4	4			5					
Тема 4. Розвиток Європейського співтовариства в 70-х – 80-х рр. ХХ ст.	13	4	4			5					
Тема 5. Євроінтеграційні трансформації у 1990-х рр.	13	4	4			5					
Тема 6. Особливості розвитку ЄС на початку ХХІ ст.	13	4	4			5					
Тема 7. Європейська політика сусідства та її особливості.	13	4	4			5					
Тема 8. Політико-правова система Європейського Союзу	13	4	4			5					
Індивідуальне завдання	16					16					
Усього годин	120	32	32			56					

4. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Назва теми	Кількість годин
<p><i>Тема 1. Цивілізаційні чинники європейської єдності.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Стародавня Греція та її роль у формуванні сучасних європейських цінностей. • Реалізація демократичних принципів в епоху Стародавнього Риму. • Західне християнство та його вплив на процес формування цивілізаційних засад сучасної Європи. • Епоха Відродження та формування сучасної європейської ментальності. 	4
<p><i>Тема 2. Передумови та початок Європейської інтеграції (1945 – 1957 рр.).</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Початок «холодної війни» та її вплив на формування «атлантичної» Європи. • Декларація Р. Шумана: основні положення. • Європейське об'єднання вугілля та сталі: причини створення, сутність проекту та наслідки його реалізації. 	4
<p><i>Тема 3. Перехідний період Європейської інтеграції (1958 – 1969 рр.).</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Римські угоди та заснування Європейського Економічного Співтовариства. • Великобританія та її роль в європейських інтеграційних процесах у другій половині 1950-х – 1960-х рр. • Особливості інтеграційного процесу в перехідний період. 	4

<p><i>Тема 4. Розвиток Європейського співтовариства в 70-х – 80 х рр. ХХ ст.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Формування спільного ринку в рамках ЄЕС. • Становлення інституціональної системи європейських співтовариств. • Особливості політичного співробітництва в Європейському співтоваристві. • Фінансова криза 1968 – 1973 рр. та її наслідки для Європи. • Єдиний простір без кордонів: шляхи і проблеми формування. 	4
<p><i>Тема 5. Євроінтеграційні трансформації у 1990-х рр.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Геополітичні зміни наприкінці 1980-х – на початку 1990-х рр. та їх вплив на процес європейського будівництва. • Маастрихтський договір та створення Європейського Союзу. • Трансформація політичних структур ЄС. 	4
<p><i>Тема 6. Особливості розвитку ЄС у ХХІ ст.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Еволюція політики ЄС щодо країн Центральної Європи. • Розширення ЄС на схід у 2004 – 2007 рр.: механізми, особливості та проблеми. • Реформування інституціональної системи Євросоюзу. 	4
<p><i>Тема 7. Європейська політика сусідства та особливості її реалізації.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Концептуальні засади зовнішньополітичної діяльності Європейського Союзу. • Проблеми і перспективи зовнішньої політики ЄС. • Основні виміри впровадження європейської політики сусідства. • Нормативно-правове забезпечення політики сусідства Євросоюзу. 	4
<p><i>Тема 8. Політико-правова система Європейського Союзу.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Загальні принципи права ЄС. • Інституціональна структура ЄС. • Головні інституції Євросоюзу: повноваження та принципи функціонування. • Дорадчі органи ЄС та їх функції. 	4
Разом	32

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
	Очна форма	Заочна форма
<p>Тема 1. Цивілізаційні чинники європейської єдності.</p> <p><i>Завдання:</i> поглибити знання з історії Західної Європи, розкрити особливості процесу становлення західної цивілізації, з'ясувати вплив християнства на процес формування європейських цінностей.</p>	5	-
<p>Тема 2. Передумови та початок Європейської інтеграції (1945 – 1957 рр.).</p> <p><i>Завдання:</i> дослідити зміни в системі міжнародних відносин після Другої Світової війни та пошук шляхів об'єднання країн Західної Європи в</p>	5	-

повоєнний період, проаналізувати процес становлення економічних співтовариств шести країн Західної Європи.		
Тема 3. Перехідний період Європейської інтеграції (1958 – 1969 рр.). <i>Завдання:</i> проаналізувати Римські угоди, дослідити процес становлення Європейського Економічного Співтовариства та основні мотиви європейської інтеграції.	5	-
Тема 4. Розвиток Європейського співтовариства в 70-х – 80 х рр. ХХ ст <i>Завдання:</i> розкрити особливості формування об'єднаної Європи після завершення перехідного періоду, визначити основні напрями інтеграційного процесу в 1970-х – 1980-х рр., охарактеризувати процес розширення ЄЕС та його наслідки.	5	-
Тема 5. Євроінтеграційні трансформації у 1990-х рр. <i>Завдання:</i> проаналізувати вплив геополітичних змін наприкінці 1980-х – на початку 1990-х рр. з точки зору перспектив формування об'єднаної Європи та утворення Європейського Союзу, ознайомитись з основними положеннями Маастрихтської угоди, розкрити характер інституціональних реформ в ЄС у 1990-х рр.	5	-
Тема 6. Особливості розвитку ЄС у ХХІ ст. <i>Завдання:</i> проаналізувати трансформаційні процеси в ЄС у 2000-х рр., розкрити особливості економічної та безпекової політики Євросоюзу, розглянути причини та наслідки розширення ЄС на схід у 2004 – 2007 рр.	5	-
Тема 7. Європейська політика сусідства та особливості її реалізації. <i>Завдання:</i> з'ясувати особливості нормативно-правового забезпечення політики сусідства Євросоюзу, розглянути форми Європейської політики сусідства, проаналізувати основні виміри впровадження ЄПС.	5	-
Тема 8. Політико-правова система Європейського Союзу. <i>Завдання:</i> дослідити інституціональну структуру Європейського Союзу, повноваження та принципи функціонування головних і дорадчих органів управління Євросоюзу, з'ясувати загальні принципи права ЄС.	5	-
Індивідуальне завдання – контрольна робота	16	-
Разом	56	

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне навчально-дослідне завдання студента є видом позааудиторної самостійної роботи студента навчального чи навчально-дослідницького характеру, яке виконується в процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни. Метою такого виду роботи є самостійне вивчення частини програмного матеріалу,

систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи.

Індивідуальне завдання з дисципліни сприяє більш поглибленому вивченню теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань.

Індивідуальне завдання виконуються особою, яка навчається, самостійно із одержанням необхідних консультацій з боку науково-педагогічного працівника. Для покращення підготовки майбутнього спеціаліста поглиблення навчального матеріалу, застосовуються такі види індивідуальних завдань як контрольна робота, аналітичні огляди тощо.

Робота має пошуковий характер та є важливим етапом у підготовці студентів до написання курсової та дипломної роботи. Перед виконанням контрольної роботи студент має детально вивчити лекційний матеріал з курсу, підібрати відповідну навчальну, методичну та спеціальну літературу за рекомендованим списком (а також самостійно підбраною).

Розкриваючи зміст теоретичних питань, студенти повинні виявити знання наукових літературних джерел, а також нормативних актів. Під час виконання контрольної роботи студенти повинні користуватися спеціальною літературою з відповідної теми. Плановий обсяг годин на виконання контрольної роботи – 16 годин.

Першим етапом написання роботи є складання бібліографії з обраної наукової теми. У роботах подібного рівня не рекомендується обмежуватися лише навчальною літературою. Доцільно ознайомитися з кількома спеціальними науковими або науково-популярними дослідженнями, що підвищить якісний рівень роботи, її наукову цінність. Наступним підготовчим етапом є глибоке вивчення джерел – знаходження найбільш яскравих документальних підтверджень тим фактам, що викладаються в контрольній роботі, ретельний аналіз та оцінка відповідних документів.

На наступному етапі здійснюється систематизація й узагальнення фактичного матеріалу – накопичення необхідного обсягу інформації відповідно до теми і структури роботи, відбір найбільш переконливих і вагомих даних, розташування їх у певній хронологічній і тематичній послідовності. Вся підготовча робота завершується аргументованим та логічним викладенням особистих думок у письмовій формі.

Головною умовою досягнення логічності під час написання контрольної роботи є чітке розуміння студентом мети, головних напрямків і кінцевого результату свого дослідження. Робота повинна бути переконливою, містити органічний зв'язок між окремими питаннями, а також між кожним з них і всією темою в цілому. Обов'язково слід

використовувати різноманітні види аргументів: порівняння, зіставлення, посилання на джерела тощо. Робота над контрольною роботою має бути послідовною, з чітким урахуванням її головних етапів, які передбачають:

- обрання теми;
- складання плану;
- виявлення науково-теоретичної бази обраної проблеми;
- конспектування літератури і підбір цитат, які необхідно вписувати точно (а іноді й дослівно), із зазначенням сторінок розташування в тексті;
- власне написання контрольної роботи.

Контрольна робота повинна включати:

- титульний аркуш, на якому вказується назва міністерства, навчального закладу та кафедри, назва теми контрольної роботи, відомості про здобувача вищої освіти (факультет, група, прізвище, ініціали), місце й рік написання;
- план роботи, що відбиває внутрішню структуру роботи;
- вступ;
- основну частину, яка складається з двох розділів та передбачає безпосереднє висвітлення питань плану роботи і складається з відповіді на теоретичні питання і, якщо є практичні, то й розв'язання практичного завдання;
- висновки;
- список використаної літератури в алфавітному порядку.

У вступі обов'язково слід зазначити мету написання роботи, стисло охарактеризувати ступінь розробки проблеми у літературі.

Пристаючи до розкриття змісту кожного пункту плану, слід повторити його найменування. Викладення матеріалу повинно бути самостійним, у разі цитування текст слід подавати у лапках і супроводжувати посиланнями. Оформлення посилань – у квадратних дужках, наприклад: [4, 217], де перша цифра означає номер у переліку літератури, а друга – номер сторінки. В кінці кожного розкритого питання належить робити узагальнення.

Після розкриття теми треба зробити висновки та навести перелік літератури, що цитувалася та використовувалась при підготовці та написанні контрольної роботи.

Обсяг контрольної роботи: 12 – 15 аркушів формату А 4, не враховуючи титульного аркушу, плану роботи та переліку літератури.

При виконанні контрольної роботи необхідно дотримуватись таких вимог: контрольна робота повинна бути правильно оформленою; сторінки роботи повинні бути пронумеровані (нумерація наводиться у правому верхньому кутку листка), а також мати

поля для зауважень; зміст контрольної роботи повинен відповідати планові та повністю розкривати питання плану; у тексті роботи слід виділяти відповідні розділи; в кінці контрольної роботи наводиться список використаної студентом літератури згідно встановлених вимог. При неправильному виконанні контрольної роботи і порушенні інших вимог контрольна робота не зараховується.

Якісно проведені дослідження можуть виступати основою для написання дипломних робіт. Вибір теми дослідження є відповідальним етапом для початкового науковця. Невдало вибрана тема може спричинити проблеми в процесі підготовки та написання роботи. Для своєї наукової роботи студент може обирати тему самостійно, попередньо узгодивши її з лектором.

7. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Згідно з наказом № 0202-1/260 від «07» серпня 2020 р. лекції проводяться в онлайн режимі із застосуванням платформ для відеоконференцій: ZOOM, Skype. 25-30% часу лекції обов'язково резервується для запитань, дискусій, обговорення навчального матеріалу.

Семінарські заняття можуть проходити в аудиторії (до 20 осіб), чи в дистанційній формі.

Засвоєння тем розділів (поточний контроль) здійснюється на семінарських заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи студента під час лекційних та семінарських занять (групова дискусія);
- контроль засвоєння теоретичного та практичного матеріалу (у вигляді тестування);
- контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати результати дослідницької роботи із застосуванням сучасних інформаційних технологій.

Підсумковий контроль засвоєння розділів здійснюється по їх завершенню на основі проведення екзаменаційної роботи. Завданням контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час вивчення певного блоку тем.

Структура екзаменаційної роботи: 3 теоретичних запитання, які містяться в екзаменаційному білеті. Максимальна кількість балів за відповідь на перше запитання складає 15 балів, на друге запитання – 15 балів, на третє запитання – 10 балів (усього – 40 балів)

У разі настання / подовження дії обставин непоборної сили (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам вищої освіти надається можливість скласти залікову роботу в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Європейський Союз та політика сусідства».

Відповідність методів навчання та форм оцінювання визначеним результатам навчання за ОПП віддзеркалює табл. 7.1

Таблиця 7.1

Методи навчання та засоби діагностики результатів навчання за освітньою компонентною «Зовнішня політика України»

Шифр ПРН (відповідно до ОНП)	Результати навчання (відповідно до ОПП)	Методи навчання	Засоби діагностики /форми оцінювання
ПРН 1	<i>здійснювати політичний огляд міжнародних подій та виявляти проблеми в міжнародних відносинах</i>	Лекція; пошук джерел інформації (критичний аналіз, інтерпретація), підготовка презентацій за заданою проблематикою	Оцінювання усних відповідей на семінарських заняттях, тестових завдань; планова контрольна робота; екзаменаційна робота
ПРН 2	<i>аналізувати геополітичне та гео економічне положення окремих держав світу та виявляти їх головні інтереси</i>	Лекція; пошук джерел інформації (критичний аналіз, інтерпретація), підготовка презентацій за заданою проблематикою	Оцінювання усних відповідей на семінарських заняттях; тестових завдань; планова контрольна робота; екзаменаційна робота
ПРН 3	<i>аналізувати зовнішню політику окремих країн та блоків країн</i>	Лекція; пошук джерел інформації (критичний аналіз, інтерпретація), підготовка презентацій за заданою проблематикою	Оцінювання усних відповідей на семінарських заняттях, тестових завдань; планова контрольна робота, екзаменаційна робота

8. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Денна форма навчання	Поточне оцінювання роботи студентів на практичних заняттях та самостійної роботи																Інд. завд.	Всього	Екзамен	Сума	
	Тема	T1		T2		T3		T4		T5		T6		T7		T8					
	семінар	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9	C10	C11	C12	C13	C14	C15					C16
	max	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	12	60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів, C1, C2... – семінарські заняття

При вивченні кожного розділу проводиться поточний контроль у формі усного опитування та виступів студентів. На практичному занятті студент може отримати від 1 до 3 балів. Контрольна робота оцінюється в 12 балів. Максимально студент може отримати 60 балів. Екзамен – 40 балів. Відповідно, максимальна кількість набраних балів по вивченню дисципліни складає 100 балів.

Вид завдання, що оцінюється	Система оцінювання знань, бали		Критерії оцінки
Оцінювання знань семінарських занять (письмова або усна відповідь)	від 1.0 до 3.0	3.0	виставляється здобувачу вищої освіти, який при усній або письмовій відповіді на запитання виявив всебічні, систематизовані, глибокі знання програмного матеріалу, вмів грамотно інтерпретувати одержані результати; продемонстрував знання основної і додаткової літератури, передбачені на рівні творчого використання
		2.0	виставляється здобувачу вищої освіти, якщо при усній або письмовій відповіді на запитання здобувач вищої освіти виявив повне знання програмного матеріалу, передбачене на рівні аналогічного відтворення, але припустився окремих несуттєвих помилок
		1.0	виставляється, якщо при усній або письмовій відповіді на запитання здобувач вищої освіти виявив недостатні знання основного програмного матеріалу, в обсязі, що необхідний для подальшого навчання і роботи, передбачених програмою на рівні репродуктивного відтворення

Оцінювання здійснюється відповідно до шкали ЗВО.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70 – 89	добре	
50 – 69	задовільно	
1 – 49	незадовільно	не зараховано

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Копійка В.В. Шинкаренко Т.І, Європейський Союз: історія і засади функціонування: навчальний посібник / за заг. ред. Л.В. Губерського. К.: Знання, 2009. 751 с.

2. Посельський В. Європейський Союз: інституційні основи європейської інтеграції / В. Посельський. К.: «Смолоскип», 2002. 166 с.

3. Палагнюк Ю.В. Заснування і етапи становлення Європейського Співтовариства / Ю. Палагнюк // Світова та європейська інтеграція. С. 94 – 119.

4. Шамраєва В.М. Європейський Союз: історичні, правові та інституційні основи: підручник для студентів вищих навчальних закладів / В.М. Шамраєва. Х.: Вид. Хар. ІНДАУ «Магістр», 2014. 160 с.

Допоміжна література

Грінченко О. Європейська політика сусідства як підґрунтя для співробітництва Європейського Союзу з Україною / О. Грінченко // Європейське право. 2012. № 2–4. С. 208 – 214.

Пошедін О. І., Чулаєвська М.Є. реформування європейської політики сусідства: орієнтири для України / О.І. Пошедін, М.Є. Чулаєвська // Вісник НАДУ при Президентіві України. 2016. № 2. С. 68 – 75.

Толстов С.В., Дікарев О.І. Європейський Союз як суб'єкт міжнародних відносин / С.В. Толстов, О.І. Дікарев // Наукові праці МАУП, 2013. Вип. 3(38). –С. 60 – 73.

10. ПОСИЛАННЯ НА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ, ВІДЕО-ЛЕКЦІЇ, ІНШЕ МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Вінникова Н. Україна в Європейській політиці сусідства – «провінція Європи»? URL: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/11625/1/8_18Ukr_nac_ideya.pdf
2. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до європейського Союзу : монографія / І. В. Яковкж, Т. М. Анакіна, О. Я. Трагнюк, Т. В. Комарова; за ред. І. В. Яковюка. К.: Ред. журн. «Право України», 2012. URL: file:///C:/Users/Internet-6/Downloads/Istoriy_Evropu_2012.pdf
3. Круглашов А. М., Озимок І., Астапенко Т. С., Руссу В. В. Європейська інтеграція на початку нового тисячоліття: довідник / склад. А. М. Круглашов, І. Озимок, Т. С. Астапенко, В. В. Руссу. Ч.1.Чернівці, 2010. – 212 с. URL: file:///D:/Євроінтеграційні%20проекти_ІСТОРИЯ/binder1.pdf
4. Пазізіна К.В., Уніят А.В. Світова та європейська інтеграція: навч. посібник. Тернопіль. 2013. 260 с. URL: <file:///D:/Література/Євросоюз/Світова%20та%20Європейська%20інтеграція.pdf>
5. Європейський Союз – Україна. – Представництво Європейського Союзу в Україні, 2015. URL: http://lib.pu.if.ua/files/europa/eu-ua_uk.pdf